

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “การประเมินแนวทางระบบเกษตรที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อเพิ่มความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรกึ่งยังชีพบนพื้นที่สูง กรณีศึกษาตำบลบ้านทับและตำบลปางหินฝน ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและประเมินประเด็นของความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรกึ่งยังชีพ เพื่อแนะแนวทางในการทำเกษตรบนพื้นที่สูงให้มีศักยภาพในการเพิ่มความมั่นคงทางอาหารและรายได้ และเพื่อเสนอแนวทางของความสามารถในการรับมือต่อความเสี่ยงในอนาคตที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารภายใต้บริบทของระบบสังคมนิเวศเกษตรและการบริการของระบบนิเวศ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การมีของอาหารจากการผลิตเอง แหล่งอาหารและรายได้มากที่สุดมาจากพืช ร้อยละ 49.50 และ 59.25 ตามลำดับ บ้านมีดหลอมมีอาหารและรายได้จากการผลิตพืชมากที่สุด ส่วนบ้านแม่ขี้มูกน้อยมีการเข้าถึงแหล่งอาหารจากตลาดได้มากที่สุด เป็นเพราะมีระยะทางที่ใกล้กว่าชุมชนอื่นๆ ชุมชนบ้านแม่แอ้ได้มีเสถียรภาพของอาหารดีกว่าชุมชนอื่นๆ เพราะมีการจัดการดูแลป่าและหาอาหารป่าได้มากที่สุด ประกอบกับการผลิตพืชและปศุสัตว์ และการนำเข้าอาหารจากภายนอกเฉลี่ยแล้วมีความสมดุลมากกว่าชุมชนอื่นๆ ความเสี่ยงและความเปราะบางพบว่า ด้านเกษตรกรรมมีค่ามากที่สุดถึงร้อยละ 30 ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือผลผลิตตกต่ำ ร้อยละ 25 ผลกระทบที่ได้รับจากภัยธรรมชาติที่สารพัดมือได้เพียง ร้อยละ 5 โดยเฉพาะ พายุและลูกเห็บที่เป็นภัยร้ายแรงต่อเกษตรกรถึงร้อยละ 56 ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถมีวิธีการรับมือได้ จึงนำไปสู่การสูญเสียผลผลิตและขาดทุนและความไม่มั่นคงทางอาหาร โดยสรุปภาพรวมของทั้ง 4 หมู่บ้าน ยังตกอยู่ในสถานการณ์ไม่มั่นคงทางอาหาร ประกอบกับการขาดการรับมือกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมากไปกว่านั้น ชุมชนมีการพึ่งพาสารเคมีที่เกินความจำเป็น อันจะส่งผลให้เกิดก๊าซเรือนกระจกเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ผลการพัฒนาตัวชี้วัดพบว่า ได้ 76 ตัวชี้วัดและได้ร่วมกันออกแบบแผนพัฒนาและแนวทางทั้งหมด 76 แผน และประเมินเข้าสู่ระบบเกษตรแบบไร้หมุนเวียนได้ในอนาคต ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บริบทชุมชนการบริการของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม รวมถึงผลกระทบระยะยาวที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผลิตอาหารและความมั่นคงทางอาหาร

คำสำคัญ: การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, การตั้งรับต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, การเกษตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, พื้นที่สูง, ความยั่งยืน

Abstract

Research project "Assessing the Climate-Smart Agriculture for improve food security of semi-subsistence farmers on highland; A case study of Ban Tub and Pang Hin Fon sub-districts, Mae Chaem district, Chiang Mai province by Participatory Action research (PAR) of communities and ethnic groups". The objective is to study and assess the food security issues of semi-subsistence farmers. To provide guidance on highland agriculture to have the potential to increase food security and income. To propose ways of coping with future risks affecting food security under the social ecological system context (agriculture interfaces with social, economic and natural ecosystem). The results showed that food availability from production and incomes plants, 49.50% and 59.25% respectively. Ban Muad Long has the most food and income from crop production. As for Mae Kee Muk Noi, they have the most access to food sources from the market. Is because the distance is closer than other villages. Ban Mae Hae Tai has better food stability from forest managed and abundant than other villages. Risk and vulnerability found that agriculture has impacted up to 30 %. The most affecting 25 % from natural disasters. This impact can coping capacity only 5 %, especially storms and hail that is a danger to farmers up to 56 % more than other risk. Therefore, leading to loss of produce and incomes leads to food insecurity. In addition, all 4 villages is still a food insecurity situation and lack of coping capacity that affect production, especially climate change. Moreover, all village more used chemicals that are unnecessary leads to increase of greenhouse gases in the future. The results of indicators development found that there were 76 indicators and development plans designed. Then, evaluated into a shifting cultivation system in the future. Under climate change community context, appropriate ecological services and biodiversity. Including long-term effects that may affect food production and food security.

Keywords: Climate Change Adaptation, Climate Change Mitigation, Climate- Smart Agriculture, Highland, Sustainability